

KOBFlerin Finansmanına Yurt Dışında Çalışanların Sağladıkları Katkı ve Göhlisar ilçesi Örneği

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gençtürk

Süleyman Demirel Univ. Göhlisar MYO

Özet

İşletmelerin %98'ini oluşturan KOBİ'lerin Türkiye ekonomisi içerisindeki önemi oldukça fazladır. Bu sebeple KOBİ'lere yönelik olarak destek politikaları ve finansal yardım programları hazırlanmaktadır. Fakat bu çalışmalar KOBİ'lerin finansman sorunlarını çözmekte yetersiz kalmaktadır. KOBİ'lere yönelik olarak hazırlanan program ve politikaların yetersiz olması bu işletmeleri farklı finansman kaynakları bulmaya yönlendirmektedir.

Bu çalışmada; KOBİ'lerin alternatif finansman kaynakları araştırılmış ve yurt dışında çalışan işçilerin ödünç para vererek sağlamış oldukları katkı Göhlisar ilçesi örneğiyle belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: KOBİ, Finans

Abstract (The Contribution Of The People Working Abroad To The Finance Of The Kobis' And Göhlisar As A Sample)

KOBİs which consist the %98 of the business has a great importance for Turkey' economy. For that reason some support policies and financial aid programs are being prepared for KOBİs. But these works are insufficient in solving the financial problems of the KOBİs. The insufficiency of the programs and the policies prepared for KOBİs makes these managements look for other financial resources.

In this project alternative financial resources for KOBİs' are searched and the contribution of people working abroad is tried to be defined with example of Göhlisar.

Key Words: KOBİ, Finance

1. Giriş

İlçelerin gelişmiş illere olan yakınlığı, turizm potansiyeli, ulaşımdaki konumu, toprak verimliliği gibi özellikleri gelişmelerinde etkili olmaktadır. Fakat yurt dışında çalışanların yoğun olarak bulunduğu ilçelerde, yurt dışında çalışan kişilerin yaptıkları harcamalar, yatırımlar ve özellikle ilçede faaliyet gösteren KOBİ'lere resmi veya gayri resmi ortak olmaları, uzun vadeli ödünç para vermeleri de KOBİ'lerin faaliyetlerini sürdürebilmelerinde, büyümelerinde ve ilçelerin gelişmesinde etkili olmaktadır. Çünkü küçük ölçekli işletmelerin büyümesi ve varlıklarını devam ettirmede en önemli şartlardan birisi finans-

mandır. Küçük ölçekli işletmeler ise bu sorunu borçlanarak yada sermaye artırımına giderek çözmektedirler. Fakat borçlanmada da en önemli sıkıntı bankaların ve diğer kurumların sağladıkları finansal kaynakların yetersiz olmasıdır. Bu yüzden KOBİ'ler alternatif finansman kaynaklarına yönelmektedirler.

Bu çalışmada; ilçelerde faaliyet gösteren ve ilçelerin gelişmesinde önemli rol oynayan KOBİ'lerin finansman kaynaklarının ne olduğu, finansman sorunlarına nasıl çözüm buldukları, hatır karşılığı alınan ödünç paraların ve özellikle yurt dışında çalışanların verdikleri ödünç paraların, finansman kaynaklarını ne ölçüde oluş-

turduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, yurt dışında çalışanların gayri resmi ortak olarak veya ödünç para vererek KOBİ'lere ne ölçüde kaynak sağladıklarının daha belirgin olarak belirlenebilmesi amacıyla yurt dışında çalışanların yoğun olduğu ilçede faaliyet gösteren işletmelere anket yöntemi uygulanmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde; KOBİ'lerin tanımı, faydaları, sorunları ve finansman kaynakları; ikinci bölümde uygulamanın amacı, kullanılan yöntem ve uygulama sonuçları açıklanılmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise çalışmanın sonucu belirtilmiştir.

1. KOBİ Tanımı, Faydası, Sorunları ve Finansman Kaynakları

1.1. Tanımı

Ülkelerin ekonomik ve sosyal yönden gelişmesinde en önemli rolü üstlenen KOBİ'lerin genel ve ortak bir tanımı bulunmamaktadır. KOBİ'ler; personel sayısı, makine sayıları, kullanım alanları, üretim kapasiteleri, sabit varlıklarının değeri, makine parkı değeri, satış tutarı ve kar büyüklüğü, gibi nitel büyüklük kriterlerine göre tanımlanmaktadır. Aşağıda KOBİ'lerle ilgili çeşitli tanımlar verilmiştir.

Devlet istatistik enstitüsü küçük işletmeleri, personel sayısı 1-9 arası, 10 beygir gücünden daha az çevirici güç sınırı olan işletmeler olarak; Ticaret Sanayi Odaları ve Borsalar Birliği 10 kişiden az sigortalı işçi çalıştıran üreticileri KOBİ olarak; Türkiye Halk Bankası 1-49 arası işçi çalıştıran ve net sabit yatırımı 100 milyon-15 milyar arası olan işletmeleri küçük ölçekli işletme olarak; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ankara Ticaret Odası personel sayısı 10-30 arası olan işletmeleri küçük işletme olarak tanımlamıştır. Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı ise personel sayısını kriter almış ve Küçük işletmeler için 1-9, orta ölçekli işletmeler için 10-49 olarak belirlemiştir. (E. Nur Günay, 2000, 40-41)

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı KOBİ'leri aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır, Bu tanıma göre imalat ve tarımsal sanayi sektöründe faaliyette bulunan işletmelerden; kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat,

tesis, taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşları toplamının net tutarı 400 milyar Türk Lirasını aşmayan;

- 50 ila 250 işçi çalıştıran orta ölçekli,
 - 10 ila 49 işçi çalıştıran küçük ölçekli,
 - 1 ila 9 işçi çalıştıran mikro ölçekli,
- işletmeler olarak belirtilmiştir. (www.treasury.gov.tr)

Avrupa Birliğinde ise; çalışan sayısı 10'dan az olan ve yıllık cirosu 2 milyon Euro'yu geçmeyen işletmeler mikro ölçekli, 50'den az olan ve yıllık cirosu 10 milyon Euro'yu geçmeyen işletmeler küçük ölçekli, 250'den az olan ve yıllık cirosu 50 milyon Euro'yu geçmeyen işletmeler ise orta ölçekli işletmeler olarak tanımlanmaktadır. (www.europa.eu.int)

1.2. Faydası

Ekonomik sürecin hangi döneminde olursa olsun, ülkemizde KOBİ'ler; ekonomik, sosyal ve politik önemlerini her zaman korumaktadırlar. Çünkü KOBİ'ler ekonomik istikrar ve büyümenin anahtarıdır. (Kenan Ören,1998, 68.) KOBİ'lerin kurucuları risk alabilen, azimli ve cesur girişimcilerdir.(Nilgün Aydemir, 1996, 63.) Özellikle küçük ölçekli işletmelerin ekonomik hayattaki rolü çok önemlidir. Küçük ölçekli işletmelerin en büyük faydası üretim, istihdam ve katma değer oluşturma paylarının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Emek yoğun teknolojileri kullanmaları nedeniyle daha fazla işçi istihdamına olanak sağlayarak bölgelerarası dengeli kalkınmaya hız kazandırmaktadırlar. (Ali Ceylan, 1980, 7)

1.3. Sorunları

Kamu kesiminin borçlanma gereğinin yüksek olması nedeniyle oluşan yüksek faiz oranları ile artan finansman yükü ve teminatlarında yüksek olması KOBİ'leri finans piyasasından uzaklaştırmıştır. (Recep Önal, 2000, 16-17) KOBİ'lerin en büyük problemi yetersiz sermayeden kaynaklanan finansman problemleridir.

Ayrıca, seri üretim ve emek yoğun teknoloji nedeniyle maliyetlerin yüksek olması, yeteri kadar geliştirilmemiş mal ve mal dizaynları, düşük kaliteli mal ve hizmet üretimi, standart olmayan üretim, istenilen nitelikte, zamanda ve düzeyde

üretimin yapılamaması, satış sonrası hizmet yetersizliği ve üretim tekniklerinin yetersiz olması, (Ali Ceylan, 1986, 10-13) işletme sahibinin işletmeyi yönetmesi ve aynı zamanda işletmenin diğer fonksiyonları ile beraber pazarlama fonksiyonunu da yürütmesi bu faaliyetin etkin olarak yerine getirilememesi (Birgül Sarıkaya, 1995, 52) KOBİ'lerin önemli sorunlarıdır.

1.5. Finans Kaynakları

KOBİ'lerin finans kaynaklarını yetersizde olsa devletin sağlamış olduğu teşvikler ile kamu ve özel kesime ait bankaların vermiş olduğu krediler oluşturmaktadır. Fakat AB'de kredilerin %45'ini KOBİ'ler kullanırken bu oran Türkiye'de %4 seviyelerindedir, (www.kobinet.org.tr.) Ayrıca teşviklerin limitleri sınırlıdır ve işletmelerin %5'i bu teşviklerden yararlanabilmektedir. Bunun sonucu olarak özellikle küçük ölçekli işletmeler, finans kaynaklarını yurt dışında çalışanların veya tanıdıkları kişilerin gayri resmi ortak olarak veya hatır karşılığında vermiş oldukları ödünç paralardan sağlamaya yönelmektedirler.

2. Uygulamanın Amacı, Materyal ve Yöntem

2.1. Amacı

Araştırmanın amacı; özellikle yurt dışında çalışanların yoğun olduğu yerleşim alanlarında faaliyet gösteren küçük ölçekli işletmelerin finansman kaynaklarının ne olduğu, finansman sorunlarına nasıl çözüm buldukları, yurt dışında çalışanlardan ödünç para alarak finans sorunlarını ne ölçüde çözdükleri ve KOBİ'lerin gelişmesindeki etkisinin belirlenmesidir.

2.2. Materyal Ve Yöntem

Araştırmanın temel verileri (yurt dışında çalışanların yoğun olması ve araştırmanın konusunu oluşturan yurt dışında çalışanların ödünç para vererek KOBİ'lere nasıl finans sağladıklarının tam olarak belirlenmesi için) Gölhisar ilçesinde yapılan bire bir anket yöntemi ile elde edilmiştir. Bu amaçla çalışmanın materyalini, Gölhisar ilçesi merkezinde ve çevresinde faaliyet gösteren küçük ölçekli işletmeler oluşturmaktadır. İlçede faaliyet gösteren işletmelerden (kurumlar vergisi mükellefi

ve gerçek usulde gelir vergisine tabi olan) rasgele olarak seçilen 100 işletme (tüm işletmelerin %10'u) ile anket yapılmıştır. Anket yapılan 100 işletmenin anket sonuçları değerlemeye esas alınmıştır. Elde edilen anket verileri MS Excel yazılımları ile değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, işletme ile ilgili genel bilgiler ve faaliyet konusu belirlenmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde; finansal sorunlarını hangi finans kaynağı ile çözdükleri; yurt dışında çalışanların ödünç para vererek KOBİ'lere nasıl finans sağladıkları belirlenmeye çalışılmış ve son bölümde ise işletme sahiplerinin çözüm önerilerinin ne olduğu belirtilmeye çalışılmıştır.

2.3. Bulgular

Anket ile ilgili bulgular aşağıda özet olarak açıklanmaya çalışılmıştır. İşletmelerin faaliyet konusu, çalışan işçi sayıları ve hukuki yapıları genel bulgular içerisinde, finans yapıları, kaynakları ve çözüm önerileri ise finansman yapıları ve kaynakları içerisinde açıklanmaya çalışılmıştır.

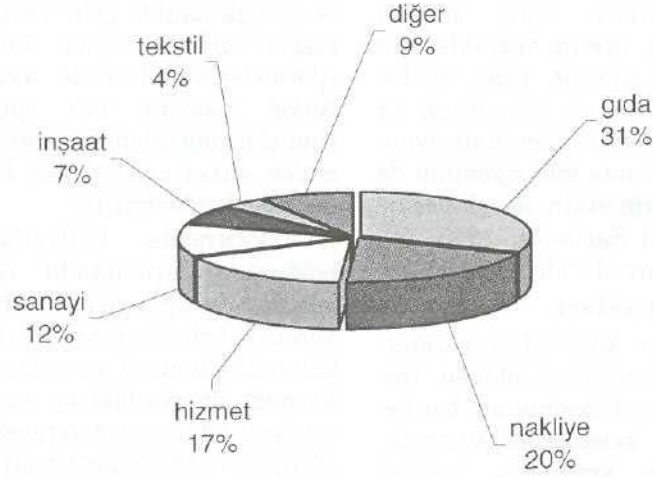
2.3.1. Genel Bulgular

İlçede faaliyet gösteren KOBİ'lerin küçük ölçekli olması sebebiyle %88'i 1-5 arası, %10'u 5-10 arası ve %2'si ise 10 ve üzerinde işçi çalıştırmaktadır. İşletmelerin sadece %2'si 10 ve üzerinde işçi çalıştırmaktadır. İşletmelerin %31'i gıda, %20'si nakliye, %17'si hizmet, %12'si sanayi, %7'si inşaat, %4'ü tekstil ve %9'u ise diğer sektörlerde faaliyet göstermektedirler.

2.3.2. İşletmelerin Finansal Yapıları ve Finansman Kaynakları

Bu bölümde ankete katılan işletmelerin finansal yapıları ve finansman kaynakları hakkındaki sorulara verdikleri cevaplar belirtilmeye çalışılmıştır. Buna göre ilçedeki işletmelerin %10'nun resmi veya gayri resmi olarak yabancı ülkede çalışan bir ortağı bulunmaktadır. Bu ortaklık genellikle resmi olmayan ortaklık şeklindedir.

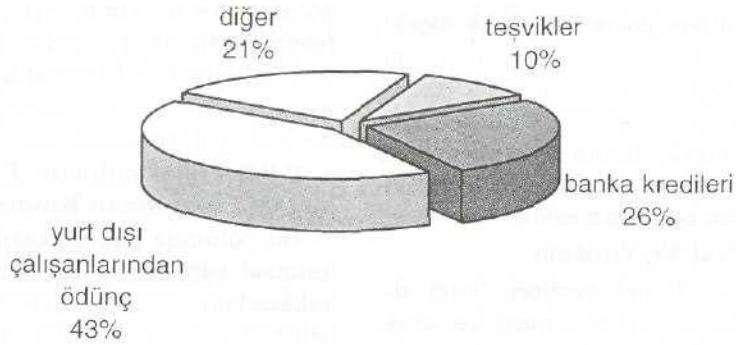
İşletmelere finansman sıkıntısı yaşayıp yaşamadıkları sorulmuş ve %40'ı finansman sıkıntısı yaşamadığını belirtmiştir. Ayrıca banka kredileri ile finansman şekline nasıl baktıkları sorusuna ise %59'u olumsuz baktıklarını belirtmişlerdir.

Grafik.1. İşletmelerin Faaliyette Buldukları Sektörler

İşletmelerin %26'sı finansal açıdan nakit ve/veya sermaye yetersizliği nedeniyle sıkıntı çektikleri zaman banka kredisi kullandığını belirtmiştir. Banka kredisi kullanan işletmelerin %61'i devlet bankasından, %39'u özel bankalardan kredi kullanmayı tercih ettiklerini belirtmiş ve bankalardan kredi kullanan işletmelerin %25'i banka kredilerini yeterli bulurken %75'i ise banka kredilerini yetersiz bulduğunu açıklamıştır.

İlçede yurt dışında çalışan kişilerin çok fazla olması sebebiyle ilçede faaliyet gösteren işletmelerin en önemli finans kaynağı içerisinde yurt dışında çalışan kişilerin verdikleri ödünç paraların öneminin ortaya konabilmesi amacıyla sorulan soruya ise ankete katılan işletmelerin %43'ü yurt dışında çalışan kişilerden ödünç para aldıklarını belirtmişlerdir.

Grafik.2. İşletmelerin Finans Kaynağı

2.3.3. Kredi Kullanmayan İşletmelerin Finansal Yapıları ve Finansman Kaynakları

Bu bölümde ise ankete katılan işletmelerden kredi kullanmayanların finansal

yapıları ve finansman kaynaklarının belirlenmesine çalışılmıştır. Kredi kullanmayan işletmeler bankadan kredi kullanmayı nasıl görüyorsunuz? sorusuna %58'i olumsuz olarak gördüklerini, %37'si ise olumlu gördüklerini belirtmiştir.

Grafik.3. İşletmelerin Banka Kredisine Bakışları

Kredi kullanmayan işletmelere finansman ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları sorulmuş ve bu işletmelerin %60'ı finansman sıkıntısı çektikleri zaman yurt dışında çalışan kişilerden borç para aldıklarını belirtmiştir. %40'ı ise yurt dışından borç para almadığını belirtmiştir. Ayrıca, yurt dışında çalışan kişilerden ödünç para almayan ve kredi kullanmayan işletmelerin %53'ü ise finansman sıkıntısı çektikleri zaman arkadaşlarından borç para aldıklarını belirtmişlerdir. Kredi kullanmayan işletmelere; finansman sıkıntısı çektiğiniz zaman bankadan borç para almayı mı? yoksa yurt dışında çalışanlardan borç para almayı mı? tercih ederiniz diye sorulmuştur. İşletmelerin %33'ü banka, %40'ı ise yurt dışından borç para almayı, %29'u ise diğer cevabını vermiştir.

2.3.4. İşletmelerin Çözüm Önerileri

Ankete katılan işletmeler, finansal kaynak ihtiyacının giderilmesi amacıyla çözüm önerisi olarak yurt dışında çalışan kişilerin ilçedeki işletmelere ortak olmalarını ve çok ortaklı -yurt dışında çalışanlarında destek verdikleri ve buldukları- bir işletme kurulmasını göstermişlerdir.

Yurt dışında çalışan kişilerin, işletmelerine ortak olması fikrine ise işletmelerin %35'i olumlu, %38'i olumsuz bakmış ve %7'si ise olumlu veya olumsuz olarak herhangi bir cevap vermemiştir. Yurt dışında çalışan ortağı olan çok ortaklı işletme kurulması fikrine ise ankete katılanların %13'ü olumsuz, %71'i olumlu, %16'sı ise çok olumlu baktıklarını belirtmiştir.

3. Sonuç

Verilen teşviklerin yetersiz ve kredilerin de maliyetinin yüksek olması sebebiyle özellikle ilçelerde faaliyet gösteren KOBİ'ler finans ihtiyaçlarını yurt dışında çalışan veya tanıdıkları kişilerden ödünç para alarak karşılamaktadırlar. Yapılan anket sonucunda ilçede faaliyet gösteren ve ankete katılan işletmelerin %43'ü ve kredi kullanmayan işletmelerin %60'ı yurt

dışında çalışan kişilerden ödünç para aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum Göhlisar ilçesinin ekonomik olarak gelişmiş ilçe olmasındaki en büyük nedenlerinden birisinin de yurt dışında çalışan kişilerin ilçede harcama yaparak bıraktıkları paranın dışında işletmelere finans kaynağı olarak ödünç para vermelerinin de etkili olduğunu göstermektedir.

İlçede faaliyet gösteren işletmelerin %59'u bankalardan kredi kullanmayı olumsuz bir durum olarak gördüklerini belirtmiş ve bankadan kredi kullanan işletmelerin %75'i kredileri yetersiz bulduklarını belirtmiştir. Ayrıca, KOBİ'ler Çözüm önerileri olarak yurt dışında çalışan kişilerin yer aldığı veya destek verdiği çok ortaklı işletmelerin kurulmasını ve çalışan işletmelere de yurt dışında çalışanların ortak olmalarını göstermişlerdir.

Yararlanılan Kaynaklar

- AYDEMİR Nilgun, "KOBİ'lerde Yönetim Verimliliği", İSO Dergisi, Sayı, 365, Ağustos, 1996, İstanbul
- CEYLAN Ali, "Esnaf ve Sanatkarların Dışa Açılma Sorunları Devlet Esnaf ve Sanatkarları Koruyucu ve Destekleyici Tedbirleri Alır" Semineri, Bursa, 1986.
- CEYLAN Ali, "Türkiye'deki Küçük İşletme Tanımının Önemi", İstanbul Ticaret Odası Yayını, 1980, İstanbul.
- GÜNAY Emine Nur ve diğerleri, "Türkiye'de Küçük Ve Orta Boyutlu İşletmelerin Avrupa Birliği'ne Uyum", Krizden Çıkışta KOBİ'lerin Yeniden Yapılanması ve 2000'li Yıllar İçin Değişim Stratejileri, Çukurova Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Temmuz 2000, Adana.
- ÖNAL Recep, "KOBİ'lerin Geliştirilmesi ve Enflasyonla Mücadele Programı", Ekonomik Forum Dergisi, TOBB Yayını, Yıl 7, Sayı:10, 15 Ekim 2000, Ankara.
- ÖREN Kenan, Gümrük Birliği'nin Türk KOBİ'leri Üzerine Etkisi, Konya, 1998.
- SARIKAYA Birgül, "KOBİ'lerin Türkiye ekonomisindeki Yeri", İzmir Ticaret Odası Yayınları, N0:20, İzmir, 1995.
- <http://www.kobinet.orp.tr/7kos^ebabm/vavinlar/docs/Al.To tal.pdf>, 12-03-2004.
- <http://www.treasurvy.ffov.tr/mevzuat/tml51.htm>, 04-05-2004.
- <http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise...policev/sme definition/index en.htm>, 23-03-2004.